
Livet er mer

REDAKSJONELT

NYLENNAM

Every day do some reading or work apart from your profession

Sir William Osler

"Humanities in medicine" er et begrep som omfatter de humanistiske fag, som litteratur, historie og kunst, og den plass de har i medisinsk utdanning og praksis. Legekunst har alltid vært nær knyttet til filosofi og etikk, men desensere år er diskusjonen om den plass humanistiske fag og i særdeleshet kulturelle aktiviteter har og bør ha i medisinen, blitt aktualisert. Disse fagenes beskjedne plass i medisinerutdanningen her i landet drøftes i dette nummer av Tidsskriftet (1). Er det rimelig at det brukes tid og krefter på slikt i en situasjon der medisinstudenter og leger ikke makter å holde tritt med den økende biomedisinske kunnskapsmengde?

Selve kjernen i god, klinisk medisin består i å lytte til pasienten, å fortolke og forstå hans eller hennes situasjon og problemer. Å tolke pasientenes verbale og ikke-verbale budskap, deres symptomer og tegn, og å skape en slags helhet av de mange detaljer som observeres, er utgangspunktet for enhver diagnostisk prosess. Fortolkningsverktøyet minner om metodene som benyttes i humanistiske fag, og selve prosessen om den tilnærming vi har til kunstneriske opplevelser. Å lytte til en pasient kan på mange måter sammenliknes med å lese en fortelling eller en bok (2).

I tillegg til den innsikt de humanistiske fag gir om enkeltmenneskers liv og levnet, formidler de også forståelse av de sammenhenger pasienter - og leger - lever og fungerer i. Syn for mellommenneskelige relasjoner, familiedynamikk og samfunnsforhold er viktig både for pasientbehandling og for utforming av helsevesenet. Kjennskap til den sammenheng, kulturelt og historisk, som sykdom oppstår i og helse utvikles i, er avgjørende for godt legearbeid. Kultur bidrar til å forme både sykdom og helseopplevelse, skriver Benedicte Ingstad i dette nummer av Tidsskriftet (3). Hun diskuterer sammenhengen mellom helse og kultur fra et antropologisk perspektiv. En oppdatert legerolle fordrer mer enn biomedisinsk kunnskap. Ikke minst historiefaget, inkludert medisinsk historie, kan knytte dagens medisin til fortidens og gi perspektiver på helsevesenets rolle i dagens samfunn (4).

Den siste, og kanskje mest egoistiske begrunnelse for en vid kulturell og litterær aktivitet ligger i den stimulerende og helsebringende effekt slik virksomhet har for alle, legene selv inkludert. Flittig bruk av museer, kunstutstillinger, kinoer og teatre samt det å gå på konserter og overvære sportsbegivenheter synes å ha en positiv effekt på dødeligheten (5). Da er det betryggende å vite at norske leger har en imponerende høy aktivitet på dette området til tross for stort arbeidspress og lange arbeidsdager (6). Jo større påkjenninger leger utsettes for og jo mersårbare legene blir som yrkesgruppe, desto viktigere blir den avkobling og rekreasjon som kan finnes utenom arbeidet.

Innsikt i humanistisk fagteori er like forskjellig fra personlige kunstopplevelser som fysiologisk kunnskap er forskjellig fra egen fysisk aktivitet. I klinisk medisin er begge deler av betydning. Stilt overfor en overveldende informasjonsstrøm og med en opplevelse av utilstrekkelighet på mange felter, kan nettopp en sterkere satsing på dehumanistiske fag i medisinen være et av de hjelpemidler som gjør at vi som leger bedre kan mestre våre møter med pasientene, samfunnet og oss selv.

Magne Nylenna

LITTERATUR

1. Wiese I, Nicolaysen KG. Humanistisk medisin - om å forstå det menneskelige. Tidsskr Nor Lægeforen 1997; 117: 4488-91.
2. Hunter KM. Doctors' stories. The narrative structure of medical knowledge. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1991.
3. Ingstad B. Kulturell formgiving av helse og sykdom. Tidsskr Nor Lægeforen 1997; 117: 4444-8.
4. Lederer SE, More ES, Howell JD. Medical history in the undergraduate medical curriculum. Acad Med 1995; 70: 770-6.
5. Bygren LO, Konlaan BB, Johanson SE. Attendance at cultural events, reading books or periodicals, and making music or singing in a choir as determinants for survival: Swedish interview survey of living conditions. BMJ 1996; 313: 1577-80.
6. Nylenna M, Aasland OG, Falkum E. Survey of Norwegian doctors' cultural activities. Lancet 1996; 348: 1692-4.

Publisert: 10. desember 1997. Tidsskr Nor Lægeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 24. juni 2026.